

नं० ४५८६— व

वैतरणी दान प्रयागः^१
पत्राणि १२

नं० ४५८६-घ
वेत्तरणी दान प्रयोगः

नं० ४५८६-घ

पत्राणि १२

नं० ४५८६-घ
वैतरणीदानप्रयोगः
पत्राणि १२

पथीया से
वैतरणादानपत्र १२

जा. प्र.

प्रागणेशाय नमः ॥ अथ प्रायश्चित्तलिख्य
ते ॥ आचमनप्राणायामः । स्नानं । अद्येत्यादि
देशे च । मम जन्म विष्य अवसानकालमहापर्वणि
परलोकसाधनार्थं प्रायश्चित्तादिवेतरणि
धेनुदानकरणे अधिकारार्थं विष्णोः प्रीत्य श्रीराम
स्य विष्णोः पंचोपचारैर्यथाशक्तिपूजनम् ॥ १ ॥
हं करिष्ये ॥ विष्णुपूजनपरिपूर्णमस्तु । यस्य
स्मृत्या ० पद्ये गोमिथुनदानप्रतिग्रहाकसभ्य

ब्राह्मण एतत्ते पाद्यं एतत्ते अर्घ्यं च पूजा पादप्र
 क्षालनं आचमनं । ब्राह्मण इदमत्र चंदनं पुष्पं
 । इदं गंधाद्यर्चनं प्राजापत्योपवीतं च कुंडल
 मुद्रिकागोमिषु न प्रत्याम्नाये मनसि संकल्प्य
 तं स्वयं प्रतिग्रहकाय ब्राह्मणाय तुभ्यमहं सं
 प्रददे । इदमर्चितं ज्योतिश्च अर्चनविधेः परिपू
 र्णता अस्तु उपतिष्ठ क्रियते कार्यं । विषवं दं
 ब्रूहि ॥ आ ब्राह्मणं वपयंतं न वदंशमिदं जग

प्रा. ५.

त। यक्षुरक्षपिशाचादिसदेवासुरमानुषं।
॥१॥ सर्वधर्मविवेकारोगो हारः शासकान
द्याः। ममपापस्य पावित्र्यं कुर्वतु द्विजसत्तमाः।
॥२॥ पुरा कृतमया धोरं शातविज्ञात किल्बि
षं। उन्मतोद्यदि नयावत्तस्मात्पापात् पुना श्राम
तुमां॥३॥ पूज्ये ततः पवित्रो हं न विष्याम्य ॥४॥
न धास्तथा। प्रसादः क्रियतां मह्यं स भानु शां
प्रयच्छतु॥५॥ अद्येत्यादि देशे वं मम जन्म प्र

आब्रह्मस्तं वपयंति न वदंशमिदं जगत् । यक्षर
क्षपिशाचादि सदेवा सुरमानुषं ॥१॥ सर्व धर्म
विवेका रोगो सारः शासकानघाः । मम पापस्य पा
पस्य पावित्र्यं कुर्वतु द्विजमुत्तमाः ॥२॥ पुरा कृतं
मया घोरं ज्ञात विज्ञानं किल्विषं । जन्मतो यदि
नं यावत् तस्मात्पापात्पुनानुमां ॥३॥ पुण्यैः त
तः पवित्रो हं भविष्याम्यनघस्तथा । प्रसादः

प्रा. प्र.

क्रियतां मह्यं लभानुज्ञाप्रयच्छतु ॥४॥ अद्येत्या
दिदेशेच० ममज्जन्मप्रवृत्तिश्चद्यदिर्नयावत्तत्र
हरद्वंगिमनकायकृतानांबुद्धिपूर्वाअबुद्धिपू
र्वीणांसहस्रविषयद्वयासनाअतिपातकम
हापातकतत्त्वमहविवर्जितातायुरुल्लघुपापानां
सोधनाद्यं प्रायश्चित्तसहंयावे ॥१॥२३॥ त्रीणिप्र
गाह्यान्कुतश्चादशप्रमाराणां अहन्तः शिल्कोमि

राम

३

भृतिअद्यदिनंयावत्अहरहरवांगमनःका
 यकृतानांबुधिपूर्वाअबुद्धिपूर्वांनांसकत
 वित्तविषयदभ्यासानांगुरुलघुपापानांसा
 धनायंप्रायश्चित्तमहंयाचे।द्वौदश।षड।त
 पान्त्राणिप्राजापत्यानांकुरु।आदेशप्रमा
 र्गा।पानिकानिचपापनिब्रह्महत्यासमा
 निच।केशानाश्रित्यतिष्ठंति।समाकेशाव
 पाम्यदं।दंतधावनमंत्राः।आयुर्वलंयशोवृ

प्रा. प्र.

3
द्विप्रज्ञानां पश्यन् वसूनि च । ब्रह्म प्रष्टुं नाच
मेधां च ते नो धेद्वि वनस्पते । मुखदुर्गं धिवि
नाशं च दंतानां विशुद्धये । दंतधावन कृता
ये च सर्वपाप प्रमुच्यते । स्नानं । आचमनं । अ
द्येत्यादि जन्म प्रभृति सकल पापक्षयार्थं आराम
स्नानमहं करिष्ये ॥ मृत्तिका स्नानमंत्राः । अ ॥ ३ ॥
श्वक्रांते रथक्रांते विष्णुं क्रान्ते वसुंधरे । मृत्ति
के हर मे पापं यन्मया पूर्व विंति तं । उ धृता सि

वराहेन कृत्स्नेन शतवाङ्मना । मृत्तिके ब्रह्म
ह्मरूपा सिकाशयेनाग्निवन्दिता । अग्रमग्रं
चरन्तिनां मोषधानां वने वने । तासां वृषभ
पत्नीनां पवित्रं कायशोधनं ॥ गायत्रामन्त्रेण
गोमर्त्तम् । आप्यायस्वेति मन्त्रेण ० ॐ आप्या
यस्व स मेतुते विश्वः सोमवृष्ट्या । भवावाजस्य
संगद्ये । पथस्नानं । इमं मे गंगेयमुने न तार्यो
दकस्नानं । ॐ इमं मे गंगेयमुने सरस्वतिशुतु

प्रा. प्र.

द्विस्तोमं स च ता परुल्लिया ॥ अद्वतवस्त्रपरि
धानं ॥ पछे चरण मृत करावे । ज्ञास्त्रगनापग
परवाले प्रायश्चित्त प्रतिग्रह करु तत्ते पाद्यं ।
वरण श्राद्ध । अत्राद्य न विस अवसान काल
महापर्वणि प्रायश्चित्त दान महं करिष्ये । इदं
मन्त्रे त्यादि पूजा ग्राह्ये राद्रव्य । पछे आ च मन श्रीराम
प्राणायामः । महाविष्णवे नमः । अद्येत्यादि दे ॥ ४ ॥
शेव । मम जन्म प्रभृति अद्य दिन यावत् हाता

हातका मा कामसकृतसकृत्कायिकवाचि
 कमानसिकसंस्पृष्टभुक्ताभ्युक्तपितापितस
 लपातकउपपातकमहापातकसंकलिक
 रणामलिनिकेरणअपात्रिकरणजातिभ्रं
 शकर्णप्रकितिकपातकागुरुलघुपात्रांशो
 धनार्थसंप्रतीतिप्रजापत्यरूपनिष्कृतिपाद
 प्रक्षेणान्निकेसंमनसिसंकल्पितद्रव्यप्र
 तिग्रहआहारायतुभ्यमहंसप्रददेतेनपापहामा

महाविष्णुः प्रीयतां। अनेन प्रायश्चित्ताय चरुतो
 मन्त्रद्वयः पापोन्मूलाः तन्निःपापोन्मूलाः सं प्रा वारउर
 यश्चित्ते कर्मणान्मूलातिरिक्तदोषपरिहारार्थं
 दास्यमानं नृपसिद्धिस्तानि नानागोत्रेभ्यो
 ब्राह्मणेभ्यो अहं प्रददे ॥ यस्य स्मृत्या
 आवमनप्राणायामः। अद्येत्यादिदेशे च। श्रीराम
 मम भविष्य अवसानकालमहापर्वणि परलो ॥ ५ ॥
 कसाधनाय वैतरणी धेनुदानकरणे अघि

कारार्थविष्णोः प्राप्त्यर्थविष्णोषोऽशोप्तिरु
पचौरैः पूजनं परिपूर्णमस्तु वेतरणीदानक
रणे अधिकारो अस्तु ॥ यस्य स्मृत्या ॥ वेत
रणीदानप्रतिग्राहकब्राह्मणश्चतुर्पाद्यं ।
एतन्ने अर्घ्यं च । पूजापादप्रक्षालनं । स्वपाद
प्रक्षालनं ॥ आचमनप्राणायामः । महविष्णु
वेनमः । अपवित्रः पवित्र इत्यादि पांसुरे । स
प्तव्याधा इत्यादि दिवताभ्यर्चयिष्यन् ॥ न

मः स्वाहाये स्वधाये नित्यमिव नमो नमः । वार 3
 गायत्र्यां देवरूपेण । दोषा च । वेतरीदाने । पहा
 राणां पवित्रता अस्तु ॥ अरुदिजपः ॥ उपोस्मै
 गायतानरः पवमाना ये देवा । अग्निदेवा इय
 क्षते । अग्नि ते मधुना पयो यो र्वारो असि श्रयुः ।
 देवं देवाय देवयु । सनः पवसगवेशजनाय आराम
 शमवते । शराज्जन्तोषधीभ्यः । बभ्रवेतुस्वत ॥ ६ ॥
 वसेरगायदिविस्पृशे । सोमाय गा यमवत ।

दस्तच्युते निरद्विनिः सुतंसो मंभुनीतनाम
 धावाधावनामधु। मधुमधु। अचेत्यादिदेशे
 व। मम आतुकलि महा पर्वणि वैतरणीदा
 नमहं करिष्ये। तदगन्तं ब्राह्मणस्य पू
 जनमहं करिष्ये। इदमत्रादि पूजा। इदं गंधा
 द्यर्चनं कुंडल मुद्रिका प्रत्याम्नायेन मनसि
 संकल्पितं इव्यं प्रतिश्राद्धकाय शास्त्रेण य
 तुभ्यमहं प्रददेते न पापहामहाविष्णुः श्री

यत्नां । इदमर्चितं ऽप्योतिष्ठ । अर्चनविधेः प
 रिपूर्णतामस्तु ॥ गंगाजीविष्ववेहरिः ।
 अक्षेणमीमदन्त्यवप्रियाअधूष । अस्तोषतस्वभा
 नवोविप्रानविष्ठयामतीथोजोन्विं इतेहरा ॥ वे
 तरणा धेनवैस्वच्छाय इदमत्रादि पूजा ॥ गोश्र
 जनं परिपूर्णमस्तु । अक्षतं । दर्श । तुलशा । गा
 यनुपूंछुं सा दाने आपे ते नो मंत्र ॥ वेतरणा श्रीराम
 सां हि कां गां सवत्सं रुद्रदेवतां सुवर्णशृंगां र ॥ ७ ॥

जतः क्षुरांताम्र पृष्ठांकास्यदोहनं । विहितअ
 यस्य तथा न्यसहितां । क्षोणपरिमित भाजनालो
 हदंडधारिमहिषारूढ हेमधर्मराजमूर्त्तसहि
 तां । पटस्त्रज्वांधे । विष्णुदंडेनैकास्थितां यमद्व
 वारवर्त्तमानां शतयोजनविस्तीर्णां ॥ अगाधां
 ध्रुपशोरिततोयमांसकर्दमां । अयोधूरिर्व
 ज्रदंडिर्नैकास्थितां । वैतरणासंज्ञिकांगानंदी
 तर्तुकामाः गोत्रायामुक्ताशर्मलोबास्तण्डय

प्रा. प्र.

विष्णुरूपाय तुभ्यं गोत्राः अमुकशर्माहं संप्रद
दे॥ तेन श्राद्धस्मार्पणमस्तु। वैतरणीदानप्रति
ष्ठासिध्यर्थं दास्यमानं हि रण्यं दक्षिणां तं निः
क्रेतमनसि संकल्पितं इदं प्रतिग्राहकाय ब्रा
ह्मणाय अहं संप्रददेममः॥ विष्णुरूपाय द्विज आराम
श्रेष्ठः भूदेवपंक्तिपावनः। सदक्षिरणमया द ॥ ८ ॥
ता तुभ्यं वैतरणीव गोः। यमद्वारे महाघोरे ख्या
ता वैतरणमिति। तां तर्तुं ददामेतां तुभ्यं वैत

रणाचगौः॥ गावो मे अग्रतः संतु गावो मे संतु
दृष्टतः॥ गावो मे हृदयः संतु गवां मध्ये वसाम्य
हं। या लक्ष्मी सर्वभूतानां या च देवे प्रतिष्ठिता।
धेतु रूचेण सा देवी मम पापं व्यपोहतं। पंचगा
वः समुत्पन्ना मध्यमाने महोद्भूः। तासां मध्ये
तु यानं दास्यस्ये धेनवे नमो नमः। यस्य स्मृत्या
० वेतरणा दानजनित दोषनिवृत्त्यर्थं दास्यमा
नं नृपसीदक्षिणां नाना नाम गोत्रेभ्यो ब्राह्म

प्रा. प्र.

लोभ्यो अहं संप्रददे ॥ इति वेतरणी दानसमा
प्तः ॥

॥ अथ पूर्वोच्चरितं ० मम न
विष्यदातुर्कालमहापर्वणि । परलोकसाध
नार्थं दास्यमानानि अष्टौ महादानानि ति
लादिनि । एकैकप्यधिदानानि । नानि फल
दात्राणि । तन्तः क्रिये मनसि संकल्पितं द्रव्यं
नानानांगोत्रेभ्यो ब्राह्मणेभ्यः श्राद्धं संप्रदत्ते
न भगवानमहाविष्णुः प्रायतां । परलोके अ

श्रावम
॥ ६ ॥

होमहादानजनितफलप्राप्तिरस्तु। अघोष
र्वा० मम भविष्य० साधनार्थं। दास्यमानं। कौ
स्यपात्रं। दृत पूरितं। सदक्षिणं। सोमदेवत्वं
। कस्मैचित्प्राप्तिरुपायतुभ्यमहं० तेन भगवा
न्श्रामहाविष्णुः प्रायतां। अघोषर्वा० मम।
भविष्य० साधनार्थं। दास्यमानं ताम्रपा
त्रं तिलपूरितं। सदक्षिणं सूर्यदेवतं कस्मै
ददे। अघो० मम। भविष्यति ताम्रलोहं हिरण्यं

प्रा. प्र.

वकार्यापोलवरुंतथा। सप्तधान्यक्षिति
गविहैकैकंपावनंस्मृतं॥ अष्टोमहादानसं
कल्पः। प्रथमंतिलादिनी। यथादास्यमाना
नृतिलान्यथोपपन्नान्कश्यपेदेवतान्
धर्मराजप्राप्त्यर्थं। कस्मैचिद्वात्सरगायअ
हं॥ तेनभगवान्महाविलुःप्रायतां। एवंस आराम
वत्र॥ ततोलाहृदानं। लोहंयमदेवतं। य ॥१०॥
भादनयप्राप्त्यर्थं कस्मै० १२ कुवरगमिनिदे

वतं अनंतफलप्राप्त्यर्थं कस्मै० कर्पासं बृह
 स्पतिदेवतं। यद्ब्रह्मादिरुधाणां शंकरादि
 गणानां इन्द्रादिदेवतानां। प्रात्यर्थं १४ लव
 णं विश्वदेवतं। यथादंत्यप्राप्त्यर्थं। कस्मै० त
 तः सधधान्यप्रजापतिदेवतं। यमइतानां
 प्रात्यर्थं कस्मै० दास्यमानं। अमुकस्थानस्थि
 तां नृमिसस्यवतां विश्वदेवतां पापक्षयार्थं
 सर्वदानफलप्राप्त्यर्थं कस्मै० इमानिस्तिस्त्रो

प्र. प्र.

गाः रुद्रदेवताः त्रिविधपापक्षयार्थकस्मे०।
तिलादिसुप्तसुदानेषु हिरण्यंदक्षिणादि
रण्यदानेन तुरजतमिति। अष्टौ महादानवि
धिसमाप्तं॥ अद्य सर्वे० ममादास्यमानंदे
हेतुरंगंगुलकाक्षरुभ्यं। आवापयंतं परद्वय श्रीराम
योजितं कार्पासंतं गन्नीतं वधश्चेति विरा ॥११॥
जितं ज्योत्सोपस्करसंहितं गंधपुष्पाद्यर्चि
तंसदक्षिणंकस्मे० अद्य० ममादं पत्नीता

निबस्त्राणिज्यप्यौपस्करसंहितानिगंधपु
ष्पाद्यचित्तानिपत्तिमेकअदं०।अद्य०मम।
दास्यमानं।इदंपदं।सवस्त्रंसदक्षिरांज्यप्यौ
पस्करसंहितं।गंधपुष्पाद्यचित्तंकस्मै०
इदंपुस्तकंवैतरणादानप्रयोगसमाप्तः॥ १॥
संवत् १७८९ नवैत्रविद् शानो इदंपुस्तकंद
वेगधरधरवाराधरजीनुपुस्तकछेशुभंभवतु॥

प्रा.प्र.

श्रीराम
॥१२॥